

ה"ת 47271/12/15 - לריסה פייגין נגד רשות הטבע והגנים ירושלים

בית משפט השלום בירושלים

ה"ת 47271-12-15 פייגין נ' רשות הטבע והגנים ירושלים

מספר בקשה: 15

בפני	כבוד השופט דוד שאול גבאי ריכטר
המבקשת	לריסה פייגין
נגד	
המשיבה	רשות הטבע והגנים ירושלים

ב"כ המבקשת: עו"ד יחיאל לאמש

ב"כ המשיבה: עו"ד יאיר הלר

החלטה

בפניי בקשה להשבת "תפוס", ואין מדובר, אלא ב"תפוס" שהנו קוף מסוג טלפון (Talapoin) (להלן - **הקוף**).

רקע עובדתי

- הגב' פייגין (להלן - **המבקשת**), עלתה ארצה בשנת 2000, ובחזקתה הקוף, אותו רכשה בארץ מוצאה. לטענת המבקשת, הבאת הקוף עמה לא הוסתרה והדבר הותר לה, ולכן המשיכה להחזיק בו גם לאחר בואה ארצה.
- בשנת ביום 25.3.2002 נתפס הקוף לראשונה ע"י רשות הטבע והגנים (להלן - **המשיבה**), ואולם כעבור זמן, הושב הקוף לחזקת המבקשת, תוך שהמשיבה החליטה שלא להעמיד אותה לדין (הודעה מיום 2.8.2004). בנוסף, העניקה המשיבה למבקשת היתר להחזיק בקוף ביום 1.9.2004, כאשר נקבע בהיתר, כי תוקפו הוא עד ליום 31.12.2004, וכי יש להגיש בקשה לחדשו במועד בו יפוג תקפו. אין מחלוקת, כי הדבר לא נעשה, ולא בוצעו כל פעולות אכיפה ממועד תפוגת רישיון ההחזקה ועד ליום 21.12.2015, מועד בו נתפס הקוף בשנית, לנוכח מידע שהגיע לידי המשיבה. יצוין, כי על סמך אותו מידע, נתתי ביום 13.12.2015 צו לתפיסת הקוף, אשר בוצע, כאמור ביום 21.12.2015.
- למחרת היום הגישה המבקשת את בקשתה, ועתרה להשיב אליה בדחיפות את הקוף. בבקשה נטען כי מדובר

בקוף זקן, עיוור וחסר שיניים התלוי בטיפולה המסור של המבקשת. עוד נטען בבקשה, כי תפיסת הקוף הייתה שלא כדין, שכן המשיבה התירה למבקשת להחזיק בקוף, ולא ברור מדוע נזכרה המשיבה בעת הזאת, לקחת את הקוף מן המבקשת. עוד נטען, כי הקוף אינו בגדר "חיית בר" כאמור בחוק להגנת חיות הבר, התשט"ו-1955 (להלן - **החוק**). לבסוף נטען, כי אי השבת הקוף למבקשת יגרום לו נזק בלתי הפיך באשר חייו מצויים בסכנה.

4. המשיבה הגיבה לבקשה ביום 22.12.2015. לטענת המשיבה, המבקשת מחזיקה בקוף שלא כדין מאז פג תוקף הרישיון בשנת 2004, ומשזה לא חודש; אין להשיב למבקשת את הקוף בשל מצבו הרפואי הקשה; המבקשת לא טיפלה בקוף באופן הולם לכל אורך שנות החזקתה בו, והיא אף הודתה בחקירתה, כי מעולם לא הובא הקוף לוורטרינר מאז הובא ארצה. בנוסף נטען, כי מחדל המשיבה שלא לטפל בעניינו של הקוף לאורך השנים נבע ממשאבי כוח האדם המצומצמים שלה, אך אין מקום "לתקן עוול בעוול", ואין מקום להשיב את הקוף למבקשת שלא השכילה לטפל בו כיאות, וכעת יש להותירו במקלט הקופים - מקום בשליטת המשיבה ומי מטעמה, שנועד לסעוד קופים שאותרו במקומות שונים והובאו למקלט לצורך שיקומם. לתגובתה צירפה המשיבה מסמך שנחתם ע"י מר אלדד פלד, ר' אגף פיקוח ומבצעים במשיבה, וכן ע"י ד"ר רוני קינג, וטרינר המשיבה (**נספח ב' לתגובה**). מן המסמך עולה, כי מצבו הבריאותי של הקוף ירוד ביותר, הוא סובל מסוכרת חמורה, מקטרקט, מעקמת בעמוד השדרה, משחיקה בשיניים ומזיהום הקשור בכך. עוד נמסר, כי יבוצעו בדיקות דם לאיתור מחלוקת מסכנות אדם או קופים אחרים.

5. מאז תפיסתו, מצוי הקוף ב"מקלט הקופים" שהנו בעל זיקה לחטיבת הפיקוח של המשיבה (**סומן 6**), מקום בו מוחזקים קופים "פליטי מעבדות, החרמות, מסחר והחזקה לא חוקיים וקופים שנתפסו בניסיונות הברחה" (**שם**). המקלט מנוהל ע"י ד"ר תמר פרדמן, שהינה מומחית בתחום התנהגות קופים, ומלווה ע"י וטרינר המקלט, ד"ר צחי אייזנברג. יצוין, כי המבקשת עתרה לאפשר לה לפגוש בקוף במקלט, ואולם המשיבה מתנגדת מן הטעם שהמקלט נמצא במקום מבודד, על-מנת להתמודד עם הברחות וגניבות, ועל-מנת להותיר את הקופים במסגרת נטולת בני-אדם במידת האפשר, לצורך שיקומם המיטבי, תוך חשיפתם המינימלית לגירויים שעלולים לגרום להם לבלבול (תגובת המשיבה מיום 10.1.2006). המשיבה סבורה, כי מקום החזקתו של הקוף במקלט הוא המקום הראוי והנכון ביותר למצבו הנוכחי, הדורש טיפול רפואי צמוד. המבקשת חולקת על כך וטוענת כי מקומו של הקוף, כ"בן משפחתה", בביתה שלה, בסביבה המוכרת לו.

6. ביום 30.12.2015 קיימתי דיון במעמד הצדדים. כל צד חזר על טענותיו. במסגרת הדיון הוצגה חוות דעתה של ד"ר פרדמן (**סומנה 3**), שכזכור, אינה רופאה וטרינרית, אלא בעלת תואר שלישי בפסיכולוגיה קוגניטיבית והתמחותה היא בהתנהגות חברתית וקוגניציה של קופים. על-פי מסמך זה, הקוף הוחזק בתנאים לא ראויים מבחינה רפואית וחברתית, מבחינה זו שהכלוב הקטן שבו הוחזק לא כלל גירויים מתאימים לו. לדברי ד"ר פרדמן, במסגרת המקלט, יחזור הקוף לתקשר עם בני מינו בתהליך הדרגתי של חברות וחיבור לקופים אחרים, דבר הנחוץ לרווחתו ובריאותו.

7. המבקשת טענה, כי בדיון היא מחזיקה בקוף, וכי היא טיפלה בו באופן מיטבי, וגם אם הייתה הזנחה, אין הדבר מחייב את הוצאות הקוף מחזקתה. נטען כי "מדובר בחיה שיש אליה אмпפטיה ורגישות ובן בית לכל דבר" (**עמ' 1 לפרוטוקול**). נטען, כי הוסבר למבקשת עם הגיעה ארצה, כי אין צורך לבצע לקוף חיסונים, והמבקשת

טענה, כי מאז הגיע הקוף ארצה, לא נבדק ע"י וטרינר (שם, עמ' 2). ב"כ המבקשת טען, כי חוות דעתה של ד"ר פרדמן איננה בגדר חוות דעת וטרינרית.

8. ב"כ המשיבה וכן נציג המשיבה שהוזהר כחוק, טענו, כי יש להתרכז כעת בטובת הקוף, ומהו המקום המיטבי להחזקתו. לטענתם, החזקתו של הקוף במקלט הקופים, הוא המקום המתאים ביותר לקוף במצבו, וחשוב לאפשר לו להתרגל שוב לחברת בני מינו, ולהרחיקו מבני אדם על-מנת להבטיח את שיקומו המוצלח. הואיל והמקלט מלווה ע"י וטרינר, הדבר יאפשר מתן טיפול רציף לקוף בהתאם למצבו, וכך תובטח טובתו.

9. במהלך הדיון התייחסו הצדדים לפסיקת בית המשפט המחוזי ב-ע"פ (חיפה) 2077/02 עובדיה רני נ' מדינת ישראל (מיום 12.9.2002, פורסם ב"נבו" - להלן - **עניין עובדיה רני**).

10. בסיום הדיון הוריתי למשיבה להגיש חוות דעת וטרינרית ביחס למצב הקוף, וכן הוריתי לצדדים לסכם טיעוניהם בכתב. קבעתי כי אשקול קיום דיון נוסף או מתן החלטה ללא דיון נוסף בהתאם לחומרים שיוגשו לי. הצדדים הגישו סיכומיהם ביום 14.1.2016.

11. הואיל והמשיבה צירפה לסיכומיה את חוות הדעת הוטרינרית, אתייחס תחילה לכך. חוות הדעת, שלא נערכה על-פי דרישות הדין, נחתמה ע"י ד"ר צחי אייזנ ג ד"ר רוני קינג, שניהם וטרינרים. מחוות הדעת עולה, כי בנוסף לבעיות הסוכרת, העיניים והשיניים, התברר, כי מצב הסוכרת נמשך זה זמן רב ואף מוגדר "כרוני", ומלווה בפגיעה בכבד. הרופאים סבורים, כי **"יש להניח שהזנה לקויה היוותה גורם מרכזי בהתפתחות מחלת הסוכרת"**. עוד צוין, כי הקוף סובל מנגיף "אלפא הרפס", המעיד על **"מחלה זואונוטית בעלת השלכות על בריאות הציבור"** (דהיינו, מחלה העוברת מבעלי חיים לבני-אדם ולהיפך).

12. המשיבה טענה בסיכומיה, כי הגם שמדובר בבקשה להחזרת תפוס, על בית המשפט "לדון בסוגיית המקום הראוי להחזקתו של הקוף", ולטעמה, המקום הראוי ביותר להחזיק בו, הוא במקלט הקופים, בו שוהה כעת.

13. המבקשת בסיכומיה טוענת, כי היא מחזיקה בקוף באורח חוקי, ובוודאי שאין חלות עליה הוראות החוק, בשל הסייג הקבוע בסעיף 8(ב) רישא לחוק, לפיו "מי שהחזיק כדן בחיית בר לפני יום תחילתו של חוק זה והמשיך להחזיקה.... יהא מחזיק כדן". המבקשת מסתמכת בהקשר זה, על האמור בפסק דין הדין בעניין עובדיה רני. עוד טוענת המבקשת, כי הקוף נתפס ללא סמכות חוקית. המבקשת יוצאת גם נגד חוות הדעת שהוגשה ע"י ד"ר פרדמן, שאיננה וטרינרית, ונגד חוות הדעת של ד"ר צחי אייזנ ג ד"ר רוני קינג, שלא נערכה כדן, על-פי הוראות פקודת הראיות. לטענת המבקשת, חוות הדעת האחרונה אינה מצביעה על קשר סיבתי בין תחלואת הקוף לבין התנאים שבהם הוחזק, וממילא, מדובר בקוף בן למעלה מ-20 שנה, אשר תוחלת חייו עומדת על 28 שנים בממוצע, ותחלואיו אינם אלא תחלואי הגיל. המבקשת טוענת למחדלים מתמשכים של המשיבה בטיפול בעניין זה וסבורה, כי אין ממש בטענות המשיבה, כנגד מתן אפשרות למבקשת להיפגש עם הקוף.

דיון והכרעה

14. בטרם הכרעה, אציין בהערה כללית, כי עניינה של בקשה זו אינו שגרתית, באשר ה"תפוס" איננו חפץ דומם,

אלא בעל חיים. הכוונה היא לכך, שמערכת השיקולים שעל בית המשפט להפעיל בעניינו של "תפוס" מסוג זה שונים, ומלבד השיקולים שיש להפעיל ברגיל, הנוגעים לאינטרס הקנייני הפרטי מחד, אל מול האינטרס הציבורי הנוגע להחזקת ראייה ולפוטנציאל חילוטה, מאידך, הרי שעל-פי החוק להגנת חיית הבר, **"מי [ש]ניתנה לו סמכות לפי חוק זה רשאי, בעת הפעלת סמכותו, לשקול שיקולים לצמצום פגיעה ברווחתם של בעלי חיים כהגדרתם בחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994, ולקידום מטרותיו של החוק האמור"** (ס' 12א' לחוק). סעיף 1א2(א) לחוק צער בעלי חיים קובע, כי **"בעלים של בעל חיים או המחזיק בו חייבים לספק לו את צרכי מחייתו, לדאוג לבריאותו ולמנוע התעללות בו"**.

15. לאחר שעינתי בכתבי הטענות ובמסמכים שהוגשו לי, ולאחר ששמעתי את טענות הצדדים, אני סבור כי יש לדחות את בקשת המבקשת להשבת הקוף לחזקתה. אפרט להלן את טעמי.

ראשית, לא מצאתי ממש בטענות בדבר אי-חוקיות תפיסת הקוף לכתחילה. הצו שהוצאתי ביום 13.12.2015 ניתן על-סמך מידע מודיעיני שהוצג לי, ודי בו לבסס חשד סביר לכך שהקוף הוחזק בתנאים לא נאותים, וכי נעברה עבירה של החזקת חיית בר ללא היתר לפי סעיף 8א(3) לחוק. אני סבור כי המשיבה פעלה על פי סמכותה בחוק, שתכליתו הגנה על חיות הבר.

שנית, לא סברתי כי יש לקבל את טיעון המבקשת כאילו החוק אינו חל עליה בשל החזקתה בקוף טרם כניסת החוק לתוקף. המסקנה נובעת מנסיבותיו העובדתיות של המקרה. אין חולק, כי לאחר שנתפס הקוף לראשונה בשנת 2002, קיבלה המבקשת היתר להחזקת הקוף בשנת 2004, שתוקפו עד לסוף אותה שנה. אין גם מחלוקת שההיתר לא חודש, וכי לא נעשה כל מאמץ מצד המבקשת לחדשו. הואיל והמבקשת ידעה את תנאי ההיתר שניתן לה, הרי שאי פעולתה לחדשו נובע לכל הפחות מ"עצימת עיניים". לצד זאת, העובדה שהמשיבה לא נקטה "בזמן אמת" צעדים לאכוף את תנאי הרישיון עומדים לה לרועץ, אך אין בהם, כשלעצמם, לתקן את המעוות, גם לאחר תקופה ארוכה. המחלל אינו שומט את הקרקע מחוקיות פעילותה של המשיבה, על סמך מידע חדש שהוצג לה לקראת סוף שנת 2015. בהקשר זה יצוין, כי נציג המשיבה טען בדיון, כי גם אם בעבר הותר למבקשת להחזיק בקוף, הרי שממילא, ברבות השנים מדיניות זו השתנתה, וכיום פועלת המשיבה לשכן את הקופים הנתפסים על-ידיה במקלט שהוקם במשך הזמן שחלף (עמ' 2 לפרוטוקול, ש' 22-24). סיכומה של נקודה זו הוא, שגם אם הייתי מקבל את הטענה שהמבקשת "נתפסה" בהוראת המעבר של החוק כ"מחזיקה כדין" בקוף, הרי שמשעה שניתן לה היתר וזה פג, היא כפופה להסדר העדכני שבחוק והוא שגובר.

שלישית, אין בידי לקבל גם את הטענה, כי אין מדובר ב"חיית בר" כהגדרתה בחוק. עמד על כך כב' השופט עמית בעניין **עובדיה רני**, אשר קבע, כי "ההגדרה בחוק היא רחבה וגורפת, וכוללת כל בעל חיים **'שאינו טבעו לחיות במחיצתו של אדם'**. קופים, אין טבעם לחיות במחיצתם של בני אדם. הדברים פשוטים ואינם צריכים ראייה, והם בידעו השיפוטית של בית המשפט, עוד טרום עידן ערוץ ה'נשינל ג'יאוגרפיק' (שם, פסקה 6 - ההדגשה במקור). הדבר גם עולה מחוות הדעת שערכה ד"ר פרדמן (סומן ב'), ולפיה, "קופים חיים בקבוצות בעלות מבנה חברתי ואינטראקציה חברתית מאוד מורכבת, למעשה, החברתיות היא אולי המאפיין העיקרי של הקופים. אנו בני האדם לא יכולים לספק תחליף נאות לחברה התמידית לה זקוק הקוף".

רביעית, יש לדחות את הטענה, כי לא הוכח בפניי כי מצבו הרפואי של הקוף כיום הנו תוצאה של הטיפול אותו קיבל מהמבקשת לאורך השנים, שכן המבקשת עצמה הודתה בכתב טענותיה וכן בפרוטוקול, כי לא חיסנה את הקוף מאז בואו ארצה, וכי לא לקחה אותו לוטרינר אף לא פעם אחת במשך 16 שנות שהותה בישראל. אין ספק בליבי, כי המבקשת אוהבת את הקוף ורואה בו בן משפחה, ואולם הודאתה האמורה מלמדת, לכל הפחות, כי לא סיפקה את צרכי מחייתו ולא דאגה לבריאותו לכל אורך השנים (פרפרזה על הוראות חוק צער בעלי חיים) - בוודאי לא במידה הדרושה מאדם המחזיק בחזקתו חיה בר או חיה מחמד. בעל כלב נדרש לחסנו אחת לשנה. מה מותר הקוף בהקשר זה? אין ממש בטענה, כי המסמכים שהוגשו ושחלקם הוכתרו "חוות דעת" אינם מוכיחים את טענת המשיבה. איננו נמצאים בהליך פלילי הדורש מידת הוכחה מעבר לספק סביר, אלא מדובר בהליך נגזר המתנהל על-פי כללי הדיון האזרחי, ומבחינה זו, נחה דעתי כי המשיבה עמדה בנטל על-פי מאזן ההסתברויות להוכיח, כי מצבו הנוכחי של הקוף, הנו תוצאה היעדר הטיפול הנאות בו מצד המבקשת לאורך השנים. לזאת אוותה המבקשת לעשות כן, יכולה הייתה להגיש חוות דעת נגדית למסמכים שהוגשו מצד המשיבה, אך היא נמנעה מעשות כן.

חמישית ואחרונה - סברתי, כי טובת הקוף מחייבת את הישארותו במקלט הקופים, בו הוא נמצא כעת. נחה דעתי, כי זהו המקום הראוי לו, שבו תוגשם במידה המיטבית טובתו ורווחתו הקיומית - הן הרפואית, הן הסביבתית-חברתית, מכל הטעמים שפורטו בטיעוני המשיבה ובמסמכים שצירפה. פועל יוצא מכך, שאינני סבור שיש לאפשר למבקשת להתראות עם הקוף, לאחר משך הזמן שבו הוא כבר נמצא במקלט, וכבר החל בהליך ההסתגלות לבני-מינו, שכן יש לאפשר "לפתוח דף חדש" ולבלות את שארית חייו בקרב בני-מינו.

16. לנוכח כל האמור, אני דוחה את הבקשה.

המזכירות תשלח החלטתי לצדדים.

זכות ערר כחוק.

ניתנה היום, ח' שבט תשע"ו, 18 ינואר 2016, בהעדר הצדדים.